

GAZETA W. KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

**PRZEDPŁATA:**

ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 Tal.
20 Sgr. na całe Prussy 2 Tal.

INSERATY:

1 Sgr. 3 Fen. od wiersza na ¼ szerokości
przyjmują się tylko w Ekspedycyi.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornój W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamiński w Poznaniu

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Karlsbald, 20 Lipca. — Wczoraj wyprawiono Najj. królowi pruskiemu wieczorną serenadę na pożegnanie i iluminacją. Dziś Najj. król wyjechał do Marienbadu.

Marienbad, 20 Lipca 5 godz. 30 min. — Najj. król pruski przybył tu w tej chwili i został powitany wiwatami. Jutro wyjedzie do Gastein.

Wiedeń, 20 Lipca. — Radzca stanu bar. Halbhuter v. Festwill został zamianowany komisarzem austriackim Jutlandyi i wczoraj wyjechał na miejsce przeznaczenia

Rendsburg, 21 Lipca. — Wedle wiadomości tu nadeszłych, kapitan Hammer, po zatopieniu 6 statków, został schwyty w zatoce pod wyspą Fano.

Berlin, 21 Lipca. — Najj. Pan raczył nadać nadradzcy pocztowemu Stephanowi w Berlinie order orła czerwonego 4 klasy, profesorowi w fakultacie medycznym w Paryżu Dr. Jaccoud order królewskiej korony 4 klasy; jeneralnego zaś lekarza, tajnego radcę lekarskiego profesora Dr. Langenbecka z powodu jego zasług na teatrze wojennym wynieść do stanu szlacheckiego, równie dziedzica i dep. pow. Bescherera w Simmerdorfie.

Zamek Babelsberg dnia 20 Lipca. — Cesars rosyjski wyjechał w dniu wczorajszym wieczorem z zamku babelsbergskiego do Petersburga.

Berlin, 20 Lipca. — Cesarz rosyjski odwiedził wczoraj przedpok. z zamku babelsbergskiego następcę tronu pruskiego i jego małżonkę w nowym pałacu, tudzież księstwo Karolostwo w Glienecke. Na obiedzie na 50 osób byli wszyscy obecni członkowie królewskiego domu, orszak cesarski, książę Gorczakow i ces. rosyjski poseł, minister domu królewskiego, najwyższy podkomorzy i służbę pełniący przy dworze. Królowa Jmóść odprowadziła cesarza do stacyi prywatnej królewskiej kolei żelaznej w Nowej wsi, gdzie członkowie familii królewskiej pożegnali się z cesarzem o god. ½ 10 wieczorem.

Berlin 20 Lipca — »Publicysta« pisze: Co się tyczy kwestyi sukcesyjnej, dowiadujemy się, że Prusy postanowiły zachować sobie ostateczne rostrzygnięcie, chociażby w bundestagu zapadła uchwała w kwestyi sukcesyjnej. Dotąd przynajmniej nie rostrzygnięto, czyli uchwałę związkowej Prusy mają przypisać moc obowiązującą.

Gdańsk 10 Lipca. — Gdańska gazeta donosi, że nadeszła tu depesza do kr. prezydium policyjnego, iż w nocy z 17 na 18 Lipca tajny radzca stanu Peucker, major Schwartz adjutant ks. Wittgenstejna, tegoż żona pani Schwartz i żona wysokiego urzędnika stanu pani Kablonkow, utopili się w Wiśle pod Włocławkiem.

Berlin, 19 Lipca. — Ósme posiedzenie sądu stanu. Czytanie aktu oskarżenia w języku polskim w krótkim czasie zostanie ukończone i rozprawy właściwe niebawem się rozpoczną. To też współdział publicznosci zaczyna się ożywiać.

Jakśmy to wczoraj donieśli, zachorował obżałowany Królikowski ta mocno, iż go przenieść musiano do szpitalu w Charité. Gdy zatem nadeszła kolej przeczytania przeciw niemu specjalnego oskarżenia, zażądał prokurator Mittelstaedt, aby postępowanie przeciw obżałowanemu Królikowskiemu odroczone, raz jeszcze podnosząc, że akt oskarżenia tworzy całość nierozdzielna, z której żaden oskarżony ani na chwilę wyjęty być nie może. Obrońca obżałowanego rzecznik Lent protestuje przeciw powyższemu orzeczeniu prokuratora, modyfikuje przeciw swój wniosek dawniejszy w ten sposób, iż nie sprzeciwia się przeczytaniu skargi przeciw swemu klientowi w jego nieobecności, lecz żąda, aby ją raz jeszcze przeczytano, gdy obżałowany powróci na salę posiedzeń. Sąd postanowił, aby przeczytano dzisiaj skargę specjalną przeciw obżałowanemu Królikowskiemu i powtórnie przy ewentualnym powrocie jego, przeciw co do odroczenia postępowania przeciw niemu ootąd stanowczej nie powiął uchwały.

Czytanie aktu oskarżenia doprowadzono dzisiaj aż do skargi prze-

ciw obżałowanemu Rekowskiemu. Posiedzenie zamknięto o godzinie 3. Najbliższe posiedzenie jutro (w środę) o 9 godzinie.

— Po rozmaitych pismach wspomniono dziewięciu, którzy już w 1847 byli przed tym samym, choć inaczej się nazywającym sądem, w takiejże sprawie. Nigdzie przecież dotąd nie podano nazwisk. Wyjmuje je z autentycznego dokumentu:

1) Bniński Konstanty (nr. 85) niewinnym uznany r. 1847. 2) Guttry Aleksander (nr. 2) również niewinny. 3) Kosiński Władysław (nr. 4) na śmierć wskazany. 4) Niegolewski Władysław (nr. 5) niewinny. 5) Kalkstein Edward (nr. 127) niewinny. 6) Taczanowski Edmund (nr. 22) niewinny. 7) Szczawiński Hipolit (nr. 47) wskazany na 8 lat fortecy. 8) Radoński Anastazy (nr. 57) niewinny. 9) Żubieński Bogusław (nr. 102) niewinny.

Z tych tylko 7 zasiada teraz na ławie oskarżonych, bo Guttry i Taczanowski zagranicą. Wyroki ówczesne nie były prawomocne, z wyjątkiem Kosińskiego, który się był podał do łaski i uzyskał zamianę kary śmierci na więzienie przez całe życie. Wszyscy inni ówczesni osądzeni w ogóle założyli byli apelację, a sprawa leżała była jeszcze w tej instancyi, kiedy wybuchły wypadki marcowe w Berlinie i nastąpiła amnestya.

— Wedle Köln. Ztg mają być następujące zmiany w umundurowaniu armii pruskiej zaprowadzone: Wszystkie bataliony strzelców otrzymają nowo skonstruowane sztucce z zamkiem iglicowym i przyrzadem do osadzenia kordelasu, podobnie jak przy sztuccach 9 pułku fizylierów. Bataliony fizylierskie pułków piechoty otrzymają krótsze karabiny, bronzowa farbą powleczone z nowym rodzajem osady bagnietów. W miejsce hełmów wprowadzić mają czapki, w kształcie kepi z ciemno granatowego sukna z obwódka skórzaną i z wycajnym rzemyszkim, zamiast dotychczasowych rzemieni pokrytych mosięzną łuską. Na przodzie czapek zamiast orła ma być cyfra króla, który utworzył pułk, a nad cyfrą liczba bieżąca pułku, tuż pod kokardą. Czapki te wprowadzić mają najprzód u strzelców i w pułkach fizylierskich. Oficerowie otrzymają w razie mobilizacyi zamiast epoletów sukienne naramienniki koloru pułkowego z srebrną obwódką i złotemi gwiazdkami dla oznaczenia stopnia. Kolnierze będą odtąd całkiem czerwone, a nawet oficerowie od grenadyerów i muszkietierów zamiast szpad otrzymają szable na czarnych rzemiennych pendentach noszonych pod mundurem. Bóty o cholewach sięgających połowy łytki będzie można zasznurować po wypuszczeniu w nie spodni. W miejsce niepraktycznych płóciennych worków do chleba wprowadzać mają w użycie okrągłe skórzane torebki irchowe o dwóch przedziałach; każdy żołnierz otrzyma wreszcie blaszaną manierkę i kubek. Co do uzbrojenia oficerów w rewolwery dotąd stanowczo nie rozstrzygnięto; zdaje się przecież niewątpliwem, że to nastąpi, ponieważ broń ta okazała się w wielu okolicznościach, mianowicie przy szturmie na szanice dypelskie, bardzo praktyczną.

Toruń, 18 Lipca. — Z Włocławka nadeszła tu telegraficzna wiadomość, że wczoraj major rosyjski baron Schwartz, adjutant jenerała księcia Wittgensteina z żoną i dwiema innymi osobami utonęli we Wiśle pod Włocławkiem w skutek przewrócenia łodzi. Major Schwartz odznaczył się okrucieństwami w okolicy Włocławka spełnionymi na powstańcach polskich, nad którymi jeszcze w wilią powieszenia zwykł był pastwić. Książę Wittgenstein zwykł był go nazywać prawą swoją ręką. Po nadejściu tu depeszy owej wysłano urzędników policyjnych i wojsko w górę Wisły, aby czuwać i depilnować, czyli zatonięte osoby się nie ukazą na Wiśle z tej strony granicy.

D. Zeit. donosi, że w tych dniach wojsko pruskie wykomenderowane wydobyło siecią utopionego stelmacha Rafalskiego w jeziorze między Orzechówkiem i Sablonowem. Rafalski zniknął jeszcze w d. 24 Kwietnia i domysłono się, że go sprzątniono ze świata za denuncyacje polityczne a mianowicie za wskazywanie zbierających składki pieniężne na polskie powstanie. Mówią, że ktoś w zeznaniach wskazał, gdzie Rafalskiego utopiono. Komisya sądowa zjechała na miejsce i obejrzała trupa. Miał czaszkę rostrzaskaną, u szyi rzemień silnie zadzierzgnięty i kamień uwiązany, który go na dno pociągnął. Uwięziono z tego powodu 4 osoby.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 19 Lipca. — Książę Wittgenstein wczoraj rano otrzymał telegraficzną wiadomość z Włocławka, że znany major Schwarz, jego żo-

na, pułkownik Peucker, komisarz do spraw włościańskich w owej okolicy, adjutant, jedna jeszcze pani i kozak utonęli na Wiśle przy przeprawie łodzią. Bliższych szczegółów nie znamy. Lud mówi powszechnie, że kara Boska spotkała Schwarza za jego okrucieństwa spełniane na powstańcach.

— Ostsee Z. oblicza straty, jakie Polska pod panowaniem rosyjskim poniosła w ludziach i pieniądzech w skutek powstania. Częścią z dzienników, częścią z urzędowych źródeł okazuje się, że w przeciągu 16 miesięcy zginęło lub ciężko rannych zostało powstańców około 30,000, powieszono lub rozstrzelano 361 (daleko więcej), 85,000 popędzono na Sybir, 975 osób przywiązanych do Moskwy sprzątniono. Moskwa w kontrbucyach ściągnęła w Królestwie Polskim 6 mil. rubli sr., w Litwie 8 mil., na Wołyniu, Podolu i Kijowie 6½ mil. rsr. Dóbr skonfiskowano lub zasekwestrowano w Królestwie Polskim 700, w Litwie, Podolu i Kijowie przeszło 2000. — Podatek na powstanie wyniósł w Królestwie 2, w Litwie 3, w Wołyniu, Podolu i Kijowie 2, w Galicyi 2½, w Poznańskim i Prusach zachodnich 1 mil. rsr. Pożyczka narodowa 2 mil. Od bogatych dziedziców brano podatek w ratach 20—30,000 zł. pol. Za granicę schroniło się Polaków 10,000, a około 6,000 zostaje w śledztwie po więzieniach. Wciąż jeszcze aresztują Polaków i pędzą na wygnanie lub trzymują w więzieniach.

Warszawa, 19 Lipca. — W rozkazie oberpolicmajstra do policji wykonawczej w d. 17 b. m. wydany, czytamy co następuje: Doszło do mojej wiadomości, że wiele osób a szczególnie starozakonnych przyjmują na siebie obowiązek załatwiania podań w różnych przedmiotach do mnie zaniesionych lub do urzędów cyrkulowych, wymagając zapłaty już to dla siebie za podejmowane trudy, już też na wynagrodzenie jakoby urzędników za przyspieszenie interesu. Podając o tem do wiedzy całego składu policji, polecam jak najmocniej ściśle przestrzegać, a za dostrzeżeniem podobnych osób, aresztować i przedstawiać mi dla surowego ukarania, mieszkańców zaś zna duje koniecznym uprzedzić, że próby ich za pośrednictwem takich osób wniesione, pozostaną bez załatwienia. Dz. War.

Wczoraj przyjechali do Warszawy: rz. radzcy stanu Jaroszewski i Sadekowski z Częstochowy. — Wyjechali zaś: senator tajny radzca Miłutni do Wilna; oraz z orszaku Jego ces. Mości generał major książę Witgenstejn do Włocławka.

— P. Winogradow, którego ciekawe odkrycia w dziedzinie oświaty polskiej i uwagi nad gimnazjum lubelskim podaliśmy w jednym z poprzednich numerów, występuje obecnie z całą powagą oficjalnego sprawozdawcy przeciwdotychczasowemu kierunkowi oświaty na Litwie, twierdząc, że był to polski i katolicki, chociaż wiadomo powszechnie, że czysto moskiewski program obowiązujący litewskie szkoły w tem tylko mógł zawinąć w oczach dzisiejszych reformatorów, że był obcy antireligijny i antisocyalny względem, które obecnie stanowią podstawę i punkt wyjścia dla rosyjskiej oświaty na Litwie. Dla zaznajomienia się z duchem i stylem podobnych dokumentów umieszczanych w dzienniku urzędowym i także mających znaczenie, podajemy następujący ustęp z pomienionego artykułu:

»Trudna wojna (z Polakami), mocny wróg, lecz wielki jest Bóg ziemi rosyjskiej: nie zginie zachodnia Rosya, dopóki z całego serca i z całej duszy ciemna siła — wielka siła chłopska — oddaną jest carowi ziemskiemu. Wrodzy nasi wiedzą to lepiej od nas.»

Wyrzekłszy się wiary i narodowości swych ojców panowie, gubili Ruś, wychowując lud w duchu nienawiści dla rodzinnej ziemi, wybrawszy, dla opowiadania słowa bożego na wzór zachodni, obcy narodowi język polski. Jak wielki uczynili oni postęp w swych zamysłach, wymownie o tem mówią krwawe kroniki męczeństwa zachodniej Rosji. Wybawić naród od odstępstwa i ciemności odstępców, będziemy w stanie tylko wtedy, gdy uznamy, żeśmy obowiązani wychować lud nasz w duchu narodowym i dać mu możność modlenia się po rosyjsku i w rosyjskim języku słuchania słowa zbawienia i wiekuistej prawdy.

Nie zapominajmy, że do tej sprawy należy przystąpić zaraz, ani chwili nie tracąc, inaczej bliski jest czas, kiedy będzie zapóźno. Ciemne, groźne chmury stoją jeszcze nad ziemią dziesięć wieków jęczącą.

Zostawiając na czas inny uwagi nad opowiadaniem słowa bożego w języku narodowym (rosyjskim) dla wyznawców łacińskiego katolicyzmu, podaję obecnie na sąd jeden z praktycznych wniosków w sprawie oświaty, gdzie zdaje się zupełnie pominięto ów wzgląd ważny, pokazujący do jakiego stopnia mieli przewagę w radach gimnazyalnych spolażeni nauczyciele.

Na poparcie tak wymownego założenia p. Winogradow przytacza wykaz uczącej się młodzieży w wileńskim okręgu naukowym, z którego pokazuje się, że na ogólną liczbę uczęszczających do szkół 3313, było schizmatyków 582, a katolików 2294; oburza to niezmiernie urzędowego sprawozdawcę, niechającego szukać przyczyny tego w ubóstwie klas niższych, do jakich schizmatyka ludność należy. Lecz nie tu koniec narzekania: zdawało się autorowi wielką niesłusnością, że na 1/6 ogólnej liczby, jaką schizmatycy stanowią, zaledwie 1/10 część ich korzysta ze stypendyów i funduszowych zapisów, kiedy najprostszy rzut oka na przytoczone cyfry okazuje, że nietylko nie byli oni pokrzywdzeni, ale owszem uprzywilejowani kosztem katolików. I tak: pomimo że stolicunek schizmatów do ogólnej liczby był jak 1: 6 ilość korzystających z funduszu rządowego przedstawiała się względem ogółu jak 1: 1; a otrzymujących stypendya względem katolików pięćkroć od nich liczniejszych, jak 1: 2 uwolnionych zaś od opłaty szkolnej jak 1: 1½. Czyliż tu nie jest widoczną rażąca protekcja schizmatyków a niesprawiedliwość względem żywiołu katolickiego? i to pierwej, nim nastąpiły murawiewskie reformy. Ale pan Winogradow w imieniu rządu gdzieindziej dąży. Jest w wileńskim okręgu naukowym więcej jak półtora stypendyów funduszowych powstałych z zapisów polskich rodzin, określających za-

razem jako warunek niezbędny do otrzymania stypendyum, należenie do narodowości polskiej i katolicyzmu; te więc stypendya pragnie rząd zabrać na korzyść schizmatyków, których zaledwie 9zdołano dotychczas z pogwałceniem woli legataryuszów obdzielić katolickimi funduszami. I oto powód urzędowego wystąpienia p. Winogradowa, kończącego się temi słowy: »Zapomogi więc powinnyby być dawane przedewszystkiem uczniom z niższej nieoświeconej klasy społeczeństwa, tyle pragnącego oświaty niewiodącej do zdrady a całym sercem i całą duszą oddanej carowi oswoobodzicielowi«. Po przytoczeniu tak ważnych przyczyn, czyż może być mowa o poszanowaniu ducha i litery zapisów stwierdzonych mocą prawa? Byłoby to prawdziwym anachronizmem w pośród panującego porządku bezprawia, a tego jak się pokazuje z pomienionego artykułu, Murawiew sobie nie życzy. Tenże sam autor urzędowych projektów oświaty rosyjskiej, umieścił w Rosyjskim Iuwalidzie pod tytułem: »Wieści z Ukrainy«, obszernie deliberacje w lapidarnym stylu nad koniecznością rosyjskiej oświaty w augustowskim, które raz zwięrosyjską Ukrainą, to znowu zaniemneńską Rosą. »Tylko jedna narodowa rosyjska oświata, powiada Winogradow, utworzyć zdoła obywateli i sługi carskie, a nie wrogów i obłudnych zdrajców.« W tym więc celu radzi największy pospiech, niedowierzając widać własnym zapewnieniom, iż tameczni »męczennicy chłopi wymagają powrotu prawa (!) aby się mogli po rosyjsku modlić i po rosyjsku żyć.« Czyli, innemi słowy mówiąc, zabiera się zaprowadzenie schizmy i wciehlenie augustowskiego do Rosji, a środkiem do tego ma być właśnie protegowana przez autora rosyjska oświata, i to ludowa, gdyż jak się pokazuje z przytoczonych cyfr, na 510,655 ludności wiejskiej w augustowskim, uczących się było zaledwie 911, kiedy na 125,876 ludności miejskiej, 841 chodziło do szkół wyższych a 2894 do niższych. Pomimo tego, że wykaz ów jest fałszywy, gdyż na szkoły miejskie porównie i wsie składają się, a lud w augustowskim jest najoświeconszym w Kongresówce, pan Winogradow trwa przy swym wniosku, aby oświatę ludową rozszerzyć (rozumie się w duchu rosyjskim) a oświatę klas wyższych ścieśnić, gdyż jak powiada »szkoły formują Polaków z mieszczan.« Zaiście nowe odkrycie. Artykuł ów, w którym nie podobna nie widzieć formalnych zamiarów rządu, kończy się następną konkluzją: »Trudno, powtarzam, ażeby wrodzy nasi nie pojęli teraz, że tylko wprowadziwszy porządek rosyjskiej oświaty w Królestwie Polskim, będziemy w stanie bez obawy spojrzeć na występne pokuszenia szlachty, aby zgubić Rosyę« (!) — »Trudno« powiemy, »aby Polacy pojąć zdołali, jak można dzielić nietylko ziemię, ale klasy społeczeństwa i ducha narodu, narzucając mu gwałtem obcą mowę i wiarę za pomocą podobnych apostołów jak p. Winogradow.«

— Wil. Wiestnik donosi, że Murawiew z powodu zupełnego uspokojenia Litwy i Białorusi, jak i zbliżającego się zniwa, zniósł strażę wiejskie. Starowiery w Kowieńskim oddali broń, która im była udzielona w liczbie 819 karabinów, 15 pistoletów 28 szabel.

— Naczelnik wojenny w Wilejce, pułkownik Helfreich, człowiek który się odznaczył, jak sam Wil. Wiestnik pisze, srogością, otrzymał dymisy.

— Chłopi na Rusi z początku czynszów nie płacili, potem odmówili zapłaty za wykup ziemi, teraz przestali płacić skarbowi podatki. Powiadają dalej o nieufności chłopów do czynowników. Rząd musiał i dotąd musi tolerować takie znajdowanie się chłopów, bo ich potrzebował do pokonania powstania. Tymczasem w ludzie jak widać, przyjęły się nasiona wolności a teraz rozpoczęła się także walka z rządem, która się wyraża niepłaceniem podatków. Nie należy z uwagi spuszczać tego objawu. Lud nie porusza się moralnymi powodami, bo jest ciemnym, stan zaś represji rosyjskiej nad całym krajem, chociażby największe przywileje nadano chłopom, niepozwoili im zaspokoić interesów materyalnych, które są dzisiaj jedynie zdolne poruszyć lud i wprowadzić go na pole samowolnego występowania.

Rosya.

Petersburg 10 Lipca. — Ros. In w. donosi, że senat w Petersburgu wydał wyrok zatwierdzony przez cara, skazujący nauczyciela sergaczkiej szkoły powiatowej Aleksego Kubarkowskiego na karę osmiomiesięcznego więzienia za użycie w liście prywatnym zachwałych wyrażań przeciw »świątej osobie Cesarzkiej Mości.«

— Piszą ztąd 11 Lipca do Indep. belge między innymi, że podróż w. ks. następcy tronu Mikołaja Aleksandrowicza doznała zmian w skutek nowych kombinacji politycznych. Książę ten miał odwiedzić najpierw Danią, gdzie piękna księżniczka Dagmar miała skojarzyć Danią z Rosyą. Ale zjazd trzech monarchów w Niemczech wprowadziły politykę rosyjską na inny tór; cesarstwo rosyjskie, powiada korespondent belgickiego dziennika, oparte na potrójnym przymierzu, które rzeczywiście istnieje, cokolwiek o niem mówią, oziębło się w obec Danii i księżniczka długo jeszcze czekać może na cesarzewicza.

Minister spraw wewnętrznych ogłosił kilka dat statystycznych o miastach cesarstwa. Liczą teraz w Rosji europejskiej 600 miast i 1376 miasteczek. Najwięcej miast jest w zachodnich tj. polskich prowincjach i południowo-zachodnich. Ale miasta pod panowaniem rosyjskim coraz to więcej upadają pod względem liczebnym ludności, z wyjątkiem niektórych ognisk ludności szczególnie uprzywilejowanych położeniem lub okolicznościami.

— Niemiecka Peters b. Z. napisała artykuł przeciw pogłoskom o odnowieniu św. przymierza. Berlińska Nat. Ztg przytacza z tego artykułu następujący wyjątek:

»Polityczni fabrykanci opowiadają, że Rosya się zobowiązała walczyć po stronie Austrii dla zachowania jej Wenecyi i Węgier; że Rosya ogłosiła sprawę polską za wewnętrzną, jak gdyby już w zeszłym roku nie była jej ogłosiła za wewnętrzną w sposób dosyć zrozumiały i jak żeby Austriya tak samo sobie nie postąpiła, gdyby kto był tak niezgrabnym i mieszał się

do jej spraw galicyjskich. Opowiadają oni dalej, że Rosya zobowiązała się do wspólnego działania we wszystkich sprawach europejskich, jak np. w sprawie rzymskiej, w której bezsprzecznie, jak to wiadomo całemu światu, sympatye jej są zupełnie takie same jak sympatye Austrii. Nie myślimy wcale zapuszczać się w obszerny rozbiór tych fantazyi. Dajmy pokój »św. przymierzu«, jakie zrodziła pierwsza ówierć wieku naszego. Jest ono faktem należącym do dziejów przeszłości, a który obcym pozostanie dziejom naszych czasów. Przymierzeto wywołał duch zaborów i despotyzmu wielkiego człowieka i prawdopodobnie nic nie ma spólnego z ideami narodowości, postępu powszechnej równowagi, które dziś mają znaczenie. Nadużycie, jakiego się dziś dopuszczają z nazwą »św. przymierza«, równie trudne jest do pojęcia, jak niedorzeczne. Francya i Anglia mogą się łączyć we wszystkich celach; naturalnie nie jestto św. przymierze, nawet gdyby dla osiągnięcia swych celów zachwiały równowagę europejską. Ale jeśli obaj cesarze, rosyjski i austriacki, towarzyszą swym małżonkom dla zdrowia do wód się udającym, jeżeli tam się spotykają, jeżeli bardzo prawdopodobnie rozmawiają o polityce, co przecież w czasach tak poruszonych jest u nich tak naturalnem, jak u każdego z nas, wtenczas występuje już św. przymierze z całym orszakiem zużytych oskarżeń.«

Francya.

Paryż, 18 Lipca. — La France okazuje teraz niezmierną radość z powodu odnowienia związku celnego i powiada, że teraz między Francją a państwami niemieckimi dopełnia się handlowemi traktatami trwalsza łączność, aniżeli ją skojarzyć mogła czysta konwencya polityczna. Napróżno starają się rozsiewać niedowierzania polityce francuskiej, ale handlowe węzły silniejszymi są aniżeli wszystkie intrygi, któremi niegdyś nienawisć utrzymywano. Nic niepowstrzyma teraz trwałego skojarzenia interesów narodowych pomyślności, które są trwalsze aniżeli kombinacye dynastyczne. Cywilizacya, handel i przemysł są łączniki Francji z Niemcami. Wojna staje się niepodobną, harmonia materyalna wzrasta, a za nią bogactwo narodów. Wielkie Niemcy zdobyły zaufanie i sympatye napoleońskie, wszelkie więc intrygi upadną na pokłócenie tych narodów sąsiedzkich.

— Przejazd króla Belgów do Vichy łączy tu z przybyciem tamże posła francuskiego z Londynu księcia de Latour d' Auvergne. — Oprócz kwestyi niemiecko-duńskiej, mają tam postawić jeszcze inne kwestye na dziennym porządku.

— Prezydent skonfederowanych stanów południowych Jefferson Davis powtórnie stara się tu o uznanie ze strony Francji tych stanów. Podobno ofiarował pewne dogodne warunki dla Meksyku, co cesarzowi schlebia.

— Monitor ogłasza dziś nadzwyczajny budżet na rok 1865 (dochód 119,350,011 fr., rozchód 118,852,000 fr.

— Pays znów się gniewa na intrygi prasy austriackiej a mianowicie Pressy, że Francya przestraszyła się dojściem prawdopodobnem świętego sprzymierza. Dzienniki niemieckie powinny mieć na uwadze, że Francya wie, co warta zgoda obecna między trzema mocarstwami, wie jak niepodobnem jest sprzymierze poza granicą drobnych ustępstw, nie obawia się bynajmniej anachronizmu tego niepodobnego, sądzimy, że mocarstwa niemieckie powinny poczytywać się szczęśliwymi, że Francya sto razy więcej szanuje pokój europejski, aniżeli one. Chce Francya pokoju powszechnego za pośrednictwem europejskiego kongresu. O! co do tego punktu może czekać Pays wieki, nim w guście francuskim dojdzie podobny kongres do skutku. Ale cóż mówić na korespondencyą znów tego dziennika oficjalnego z Nassau, gdzie się przebijają z wielką naiwnością zachcianki na Ren, żale na obsadzanie stopni oficerskich szlachtą, nieukończenie tumu kolońskiego, ponieważ z Berlina nań tylko 50,000 tal. płynie. O to te i tym podobne żale wywodzi korespondent, spodziewa się wkroczenia Francuzów oczekiwanego z tęsknotą. Jakże to więc rymuje z zaręczeniami zamiłowania pokoju powszechnego. Otóż dwulicowość dzienników oficjalnych francuskich, niezachwiane przywiązanie do powszechnego pokoju europejskiego, z oczekiwaniem wiekiem wielkiego kongresu, a zarazem tęsknotą za Renem, które nierymują bez wojska wkraczającego.

— Pogłoski się szerzą, że Napoleon w Vichy niezdrów i z tego powodu znacznie spadły papiery na giełdzie.

— Król Belgów jedzie podobno do Vichy w interesie skojarzenia na nowo przyjaźni między Francją a Anglią, wedle drugich w interesie duńskim, a wedle trzecich w interesie Maksymiliana meksykańskiego. Bierzcie z tego co chcecie. Za królem Belgów wybrał się też Drouyn de Lhuys do Vichy i będą razem jedli obiady z cesarzem.

— Marszałek Mac Mahon zostanie zamianowany generałem-gubernatorem Algierji.

Rumunia.

Dzienniki podają protokoły ze świeżych posiedzeń konferencyi stambulskiej w sprawie Księstw Naddunajskich, jako też listy wymienione pomiędzy księciem Kużą i rządem ottomańskim. Ostatni z tych listów brzmi:

List W. Wezyra do księcia Kuży.

Mości Książę! Mam zaszczyt przesłać WKMości w załączeniu z rozkazu JCMości Sultana protokoły zawierające obrady konferencyi, która się zebrała w Stambule dla zbadania kwestyj odnoszących się do dóbr klasztornych w Zjednoczonych księstwach.

W. Wysokość dostrzeżesz, czytając dokumenta, że konferencya zgadza się na to, aby dochody klasztorów były na teraz w zupełności, w sposób zapewniający ich zachowanie, spłacane do kasy osobnej pod opieką mocarstw.

Konferencya sądzi jęgnomyślnie, że opieka ta nie powinna być czystą formą, lecz rzeczywistą. W. Wysokość zechcesz przeto z W. Portą wejść w potrzebne układy, aby utworzenie tej kasy odpowiedziało celo-

wi, jaki sobie konferencya założyła. Cel ten nie byłby dopiętym nalezycie, gdyby wybór poborcy nie dawał W. Porcie i mocarstwom rękami, jakich mogą żądać i gdyby ich delegowani nie byli postawieni przez rząd W. Wysokości w stanie wykonania w zupełności swego zadania otrzymując dokładną listę pobierać się mających dochodów, równie jak oznaczenie terminów, kiedy spłacane być winny.

Rozumie się, że ponieważ treść niniejszej komunikacyi jest wypływem porozumienia się pomiędzy W. Portą i mocarstwami, jest ona wyrazem tego porozumienia się pomiędzy W. Portą i mocarstwami, jest ona wyrazem tego porozumienia.

Przyjmij itd.

podp. Fuad.

Protokół I. Posiedzenie 9 Maja 1864 r.

Reprezentanci mocarstw, podpisanych na traktacie paryskim, zaproszeni zostali przez ministra spraw zagranicznych JCMości Sultana do zebrania na konferencyę, aby słusznie załatwić kwestyę dóbr klasztornych w Księstwach zjednoczonych.

Otrzymawszy od swych rządów upoważnienie udania się na to zebranie, dziś 9 Maja, spotkali się u JEksc. ministra spraw zagranicznych i rozpoczęli rozbiór przedłożonych im kwestyj.

Wzięli oni za punkt wyjścia 13 protokół konferencyi paryskiej z 30 Lipca 1858 r. i uznali:

- 1) Ze rozmaite warunki tego protokołu nie zostały spełnione.
- 2) Ze rząd mołdo-wołoski szeregiem idących po sobie postanowień na swą korzyść zużytkował kwestyę, których sposób załatwienia przewidziany był przez mocarstwa i spisany w akcie obowiązującym ten rząd.
- 3) Ze jest przeto obowiązkiem konferencyi uważać za nieistniejące postanowienia, których charakter arbitralny nie może mieć żadnej w oczach ich ważności i zganić rząd mołdo-wołoski, iż przekraczał swoją kompetencyę w kwestyach, których załatwienie nie do niego należało.

Podpisy.

Protokół II. Posiedzenie 14 Maja 1864 r.

Konferencya uznaje, iż powinna przedewszystkiem zasięgnąć wszelkich wyjaśnień mogących ułatwić jej mandat. Należy przeto zamianować komisję do spisania ogólnego stanu własności, będących przedmiotem sporu pomiędzy rządem księstw zjednoczonych i gminami greckimi Turcyi, ukłasyfikować je według ich natury i pochodzenia i sprawdzić ich dochody, jako też ciężary, które mogą być na nie nałożone.

Komisya ta składać się będzie z członka wyznaczonego przez W. Portę i członków wyznaczonych przez każdego z reprezentantów, jeżeli niektórzy z nich nie chcą wspólnie zamianować jednego członka.

Komisya ta zasiadać będzie w Stambule obok konferencyi, od której zależy, a która zastrzega sobie władzę wysłania jej do księstw zjednoczonych, tam gdzie jej obecność może być potrzebną, aby zbadać na miejscu kwestye przedłożone jej rozbiorowi.

Komisya zredaguje raport ogólny i wyrozumowany, zawierający ogół jej pracy i służyć mogący za podstawę dalszych decyzji konferencyi.

Rozumie się, że zamianowanie tej komisji nie przesądza opinii członków konferencyi i że pozostawia tymże zupełną wolność co do stanowczego załatwienia, jakie im się wydawać będzie najlepszem, aby położyć kres sporowi, który był przedmiotem zebrania się.

Rząd księstw zjednoczonych i święte miejsca wschodu wyziewane zostaną o wyznaczenie z swej strony po jednej osobie, mającej dostarczyć komisji wyjaśnień, ile razy tego żądać będzie. (podpisy)

Protokół III. Posiedzenie 28 Maja 1864 r.

Zwracając uwagę na środki mające być przyjętymi względem dóbr klasztornych i ich dochodów, zanim kwestya sporna stanowczo załatwioną zostanie, członkowie konferencyi działając w duchu pojednania, uważali za stosowne zawarować, że żaden akt sprzedaży tych własności nie może być sporządzony, że zachowanie dochodów winno być zapewnione aż do zupełnego ukończenia obrad i że rząd księstw zjednoczonych ma być o tem zawiadomiony.

Hospodar, który zresztą oświadczył od początku, że nie jest jego zamiarem rozrzadzać temi dochodami, ma obowiązek nietykania ich na przyszłość, i konferencya zgadza się za rzeczne dochody, jak na teraz winny być w zupełności, w sposób zapewniający ich zachowanie, spłacane do kasy osobnej zostającej pod opieką mocarstw.

Przedmioty obrządków pochodzące z klasztorów mają być starannie zachowane.

(podp.) Aali, H. Bulwer, Margr. Moustier, Prokesch Osten, Brassier de Saint Simon, Nowikow, Greppi.

Kronika miejscowa.

Poznań, 20 Lipca. — Czytamy w dzisiejszym Staatsanzeigerze list gończy wydany przez sąd stanu w Berlinie pod dn. 13 Lipca r. b. za dziedzicem p. Nepomucenem Niemojewskim ze Sliwnik, w pow. ostrowskim, z powodu czynności przygotowawczych do zbrodni stanu. Pobyt pana Niemojewskiego jest niewiadomy i otrzymał na dniu 18 Czerwca r. b. kartę paszportową nr. 83 wystawioną przez królewskiego sekretarza powiatowego.

— Posener Zeitung zwraca uwagę na upowszechnioną wiadomość przez Dz. Warsz. o zamierzonych komunikacyach Królestwa Polskiego z Prusami za pomocą kolei żelaznych, w czem upatruje tylko zachęcanie kapitalistów niemieckich na zakupowanie dóbr Polakom pokonfiskowanych. Choćby nawet jeszcze raz taniej nabyć można owe dobra w Polsce, nie radzi Pos. Ztg. je nabywać w czasach terażniejszych. Jeżeli rząd rosyjski dobrą zaprowadzi administracyą w Królestwie, da gwarancye dla porządku, a nakoniec sumiennie i rychło ukończy koleje, naówczas co innego, wówczas kapitaliści obcy mogą pomyśleć o zakupach dóbr. Pos. Z. przywodzi przykłady obrachunków rosyjskich, z których okazuje się, jak niezmiernie kapitały się rozlatują bez dopięcia wielkich celów, np. między wydatkami odgrywają rolę 36,000 rsr. na meble dla dyrek-

